

METROPOLITNÍ OZVUČNÁ DESKA 2.1
26. 1. 2013

Kulaté stoly – ZÁPIS

Stůl 1: Rostoucí město

„Má město vypsat další vlnu změn územního plánu?“

Východiskem a hlavní otázkou diskuze byla problematika přístupu k územnímu rozvoji Prahy v období do schválení nového Metropolitního územního plánu (MUP) a specifitěji na přístup k dosud platnému územnímu plánu a jeho změnám. Vedoucí Odboru územního plánu Magistrátu hl. města Prahy Jitka Cvetlerová informovala, že aktuálně je v různých fázích projednávání zhruba 1600 požadavků na změny územního plánu, a to zhruba 800 změn, které byly zaneseny do zrušeného konceptu nového územního plánu, ale jsou nově žádány, dále 300 změn, které nebyly do zrušeného konceptu zaneseny, 150 změn přijatých ve funkčním období náměstka primátora Noska a zhruba dalších 300 změn nově požadovaných.

V současné situaci není možné zastavit změny, protože rozhodování je založené na změnách, které musí pokračovat (Jiří Plos). Město musí žít (Radek Vondra). Úkolem územního plánu je zajistit stabilitu podmínek, nikoliv konzervovat dosažený stav (Jan Sedlák). Změna není pejorativní slovo, navíc od schválení územního plánu se změnil kontext, takže požadavky na změny nejsou samy o sobě špatné, ale jde o logické požadavky (Dušan Kunovský). Některá města fungují i s územními plány, které jsou staré 30 let, a jsou průběžně měněny. Měnit formu dokumentu je vždy problematické, zároveň však nelze očekávat převratné změny, protože území má velkou setrvačnost (Milan Körner). Pro posuzování změn a obecně přístup k růstu a proměnám města je důležitá především očekávaná délka tohoto přechodného období, které podle optimistických odhadů může trvat nejméně 3 roky, ale nelze vyloučit ani mnohem delší trvání. Přechodné období v podstatě může trvat po celý střednědobý výhled 5 - 7 let, což je již podstatné období v rozvoji města (Jan Sedlák).

Zároveň je důležité dívat se na obsah změn, zda se jedná o skutečně zásadní celoměstsky významné změny, marginální úpravy nebo „něco mezi tím“ (Igor Kovačević). Musíme být schopni pojmenovat zásadní změny a ty marginální vyřídit procesně jednoduše (Karel Maier). Jedním z kritérií pro posuzování změn by mělo být např. hranice zastavitelného a nezastavitelného území (Jan Kasl). Bez znalosti koncepce MUP nelze učinit změny např. v infrastruktuře nebo velkých rozvojových územích (Jakub Fischer). Stávající změny by měly být vyhodnocovány se znalostí „ideje“ nového MUP (Petr Janda). V podstatě by to mohla být určitá „šablona“, která by se přikládala na stávající plán při zvažování jeho změn (Josef Pleskot). „Výjimečný stav“ přechodu mezi starým a novým plánem je z definice neřešitelný, přechod by měl být co nejrychlejší. Zároveň by mělo být vyřízeno jen co nejméně změn, velké změny by měly být řešeny v novém MUP (Zdeněk Zavřel). Rozhodování „v duchu nového územního plánu“ je však problematické, protože nový územní plán ještě není projednaný a schválený. Rozhodování podle toho, „jak si myslíme, že bude MUP vypadat“, je v právním státě neudržitelný model (Radek Vondra).

Velké množství změn je velmi malých a souvisí s podrobností stávajícího územního plánu. Vzhledem k nemožnosti připravit územní plán ve větším měřítku jsou některé změny vyvolány jen tím, že „milimetrová čára ve stávajícím územním plánu znamená ve skutečnosti 10 metrů“ (Jan Kasl). I tyto velmi malé změny jsou projednávány ve stejném právním režimu. Určitý typ změn by mohl být řešen opatřením obecné povahy, ve kterém by byly v dohodnutém rozsahu paušálně umožněny např. malé změny funkčního využití nebo vedení stavebních čar, čímž by došlo k určitému „rozmlžení“ stávajícího územního plánu (Jan Kasl). Legislativní oporou pro tento „generální pardon“ by mohla být nedávná novela stavebního zákona, podle které „v územním plánu nelze uvádět podrobnosti, které tomuto dokumentu nepřísluší“ (Jiří Plos). Velký počet žádostí o změny je umožněn také předchozí zkušeností, kdy praxe změny umožňovala a firmy si zvykly o změny žádat velmi rychle poté, co získaly pozemek (Karel Maier).

Projednávání velkého množství změn je velmi náročné na lidské a finanční zdroje. Prioritou by však mělo být co nejrychlejší vytvoření nového MUP, ke kterému by měla většina zdrojů směřovat. Ve

stávajícím územním plánem by měly být zvažovány a dělány úpravy, které probíhají v jednodušším procesním režimu (Jiří Kasl).

Ke změnám se nově před jejich projednáváním v Radě hl. m. Prahy vyjadřuje Komise pro územní plán a jeho změny jako poradní orgán. Stanovisko komise je podkladem pro rozhodnutí Rady HMP (Tomáš Hudeček). Petr Hlaváček informoval o práci komise a jejím přístupu k posuzování požadovaných změn, které jsou rozděleny podle jednoduché metodiky připravené architektem Hniličkou. V práci komise tak v podstatě vzniká určitá koncepce města. Výsledky práce komise a další využití jejích stanovisek při projednávání změn v Radě HMP a Zastupitelstvu HMP by mohly být zanalyzovány a představeny veřejnosti (Adam Gebrian).

Velké množství změn je náročné také na odpovědné posouzení, protože při jejich roztržitosti a různých fázích projednávání lze jen obtížně vyhodnotit jejich kumulativní a synergické efekty (Kateřina Szentesiová). I zdánlivě malá změna se může projevit neočekávanými důsledky (Jiří Plos). Na provedení změny územního plánu není právní nárok (Jiří Plos). Měly by se využívat zákonné možnosti, jak omezit počet podávaných a projednávaných požadavků na změny územního plánu. Kateřina Szentesiová upozornila na několik možností, jejichž uplatňování by mohlo počet projednávaných změn snížit:

- Třídit podněty na změny územního plánu, např. podle finanční spoluúčasti žadatele
- Zadání změn formulovat jen v těch případech, které neodporují požadavkům stavebního zákona o oprávněnosti vymezení nových rozvojových ploch
- Do stádia návrhu by se měly dostávat jen takové změny, kde je již jasná dohoda na jejich podstatě a dochází jen k vyjasňování, „jak přesně je provést“
- Dodržovat čtyřletý cyklus změn územního plánu, dřívější změny provádět jen ve zcela ojedinělých případech.

Z procesního hlediska byla zdůrazněna nutnost transparentního projednávání změn. Všechny projednávané změny jsou veřejně přístupné na Geoportálu Prahy, do budoucna se uvažuje o informování obyvatel dotčených území pomocí letáků ve schránkách (Tomáš Hudeček). Vedle zveřejnění změn standardními prostředky na úředních deskách nebo webu by se měla být věnována pozornost i takovému představení změn, kterému veřejnost porozumí (Vendula Záhumenská). Územní plán je názor města (Lukáš Vacek). K územnímu plánu by proto mělo být přistupováno hlavně z perspektivy veřejného zájmu (Josef Pleskot). Chápání veřejného zájmu není jednotné a často je obtížně uchopitelné. Veřejný zájem je totiž strukturovaný a vedle toho, co je uvedeno v zákoně, obsahuje také něco navíc – a to je deklarováno městem (Jiří Plos).

Účast veřejnosti a její některé požadavky mohou být v některých případech nepřiměřené a zasahovat do oprávněných zájmů majitelů pozemků (Dušan Kunovský). Pro dosažení konsenzu při změnách územního plánu dosud chybí role „facilitátorů“, kteří by dohody dosáhli z pozice města. Nyní tato role chybí nebo ji vykonávají developeři, což někdy přispívá k odmítavým reakcím veřejnosti (Igor Kovačević).

Pro prosazování širokého a hierarchizovaného veřejného zájmu a dosažení konsenzu je možné využít několika nástrojů (Martin Veselý):

- „facilitátora“ velkých změn v důležitých lokalitách
- Vypisováním grantů pro občanská sdružení, aby mohla financovat odborné konzultace
- Využitím třetí role vysokých škol, které by mohly odborné konzultace poskytovat

Pozice „facilitátora“ je úspěšně využívána např. v Nizozemsku, kde při přípravě dokumentu s obdobnou funkcí, jako je územní plán, je vytvořena pozice s delegovanou odpovědností za

komunikaci s veřejností. Tato osoba nebo instituce shromažďuje všechny informace a předává je veřejnosti a naopak (Zdeněk Zavřel).

Z důvodu více faktorů je „každá změna chápána a priori negativně, což je třeba změnit a dosáhnout alespoň neutrálního vnímání“. Územní plánování probíhá v atmosféře nedůvěry (Adam Gebrian). Otevřenost v otázkách přípravy územního plánu má i svá rizika. Nedávné zkušenosti z jiných měst ukazují, že v některých případech se při úplném informování a snaze o zapojení veřejnosti narazí na větší problémy, než kdyby byly informace „utajovány“, protože veřejnost je o procesech územního plánování neinformovaná a na základě minulých zkušeností našťvaná (Petr Hlaváček). Není vhodné hned začínat diskuzi se všemi, ale v první fázi přizvat např. zástupce občanských sdružení a s nimi řešit již prvotní záměry, a až následně otevřít širokou diskuzi (Vendula Záhumenská). V některých anglosaských modelech je pro schvalování změn územního plánu velkou výhodou, pokud se změnou souhlasí místní komunita (Osamu Okamura).

Problematika územního plánování v Praze je ovlivňována také vztahem městských částí a magistrátu a legislativními změnami na národní úrovni, které vnášejí nové povinnosti nebo procedury. Legislativa je stále složitější (Jitka Cvetlerová). Výklad územního plánu je v kompetenci stavebních úřadů, které jsou decentralizovány na městské obvody, úkoly magistrátu jsou v odvolacím řízení (Jiří Plos). Ne vše je přesně popsáno zákony a vyhláškami. Není nepřijatelná varianta, kdy by městské části vydaly územní rozhodnutí, které by v případném odvolání magistrát zrušil (Radek Vondra). Výklady územního plánu se ale liší. Rozhodování úřadů městských částí by v tomto mohlo být usměrněno z úrovně magistrátu (Jiří Plos). Pořizovatel územního plánu je však ve stavebním řízení nově dotčený orgán státní správy, takže magistrátní odbor územního plánování nově musí vydávat závazná stanoviska (Jitka Cvetlerová). Složitost práce s územním plánem v rozhodování stavebních úřadů je částečně ovlivněna také vytvořenou administrativní praxí, kdy se směrná část územního plánu stala více než interpretačním klíčem k závazné části, až de facto stala v rozhodovací praxi také závaznou (Jiří Plos).

Městské části jsou významně zapojeny do procesu změn územního plánu. Podněty na změny územního plánu, které nebyly doporučeny radou nebo zastupitelstvem městské části jsou vráceny. Městská část se dále vyjadřuje k zadání i k návrhu změny územního plánu (Jitka Cvetlerová).

Stůl 2: Konkurenceschopné město

„Jaké nástroje mohou přispět k posílení a rozvoji růstových priorit Prahy?“

Diskuze na téma "konkurenceschopné město" byla úzce vztažena k agendě strategického plánu hlavního města Prahy. Strategický plán byl schválen v roce 2000, nyní je v platnosti jeho první aktualizace z roku 2008. Město však v současné době připravuje významnou revizi tohoto dokumentu, k níž by měly přispět mimo jiné právě podněty ze setkání Metropolitní ozvučné desky; záměrem není diskutovat o již hotových strategických vizích, ale z diskuze tyto vize nechat vzejít (Radim Perlín).

Vztah plánovacích dokumentací

Stávajícímu strategickému plánu byly vytknuty četné nedostatky, zejména nemožnost užít jej jako operační dokument (Radim Perlín); dále jeho nečitelnost, komplikovanost a odtrženost od běžné rozhodovací praxe (Tomáš Ctibor). Jan Kasl přitom poukázal na vhodnost zachování kontinuity stávajícího plánu. Strategický plán není vázán rigidní metodikou ani legislativně danou strukturou, což lze při jeho přípravě s výhodou využít. Jako zdroj dat budou použity čerstvé údaje ze sčítání lidu. Důležitým faktorem je časový souběh přípravy strategické a územně plánovací koncepce spolu s náběhem Operačního programu "Praha - pól růstu ČR" na období let 2014-2020. Operační program se již připravuje, do června 2013 by měla být známá jeho východiska, na podzim letošního roku by měl být předložen Evropské komisi. Ze vzájemně provázaných dokumentů

Metropolitní plán ↔ Strategický plán ↔ Operační program

by plán strategický měl poskytnout vizi rozvoje města a umožnit aplikaci svých výstupů jak v jejich územním průmětu (Metropolitním plánu), tak i ve struktuře dotačního programu; prostorová východiska a témata programu "Praha - pól růstu ČR" se musí projevit ve strategickém plánu (Jan Kasl).

Strategický plán přitom nemůže suplovat ostatní dokumenty. Zejména ve vztahu k územnímu plánování (dotaz Michala Kohouta) stávající legislativa neumožňuje vytvořit "strukturální plán" Prahy v podobě užívané některými evropskými metropolemi, např. Amsterdamem. Územní průmět tedy není přímým výstupem strategického plánu, nelze jej však od koncepce odtrhnout. Některé příležitosti, jimiž se strategie musí zabývat, jsou jednoznačně fyzické povahy (Tomáš Ctibor). Svou podstatou by dokument měl být plánem činností, které chceme v území provozovat (Radim Perlín). Nejkratší časový horizont plánu je obdobně jako programové období vztažen k roku 2020, celkově má plán zabírat přibližně 2-3 dekády.

Vztah Prahy a regionu

Jedním z hlavních témat strategického plánu je provázanost se širším regionem středočeské aglomerace; je to dokonce jediný dokument, v němž lze zobrazit území promítnutí vztahů v metropolitním regionu bez ohledu na omezení daná správními hranicemi (Karel Maier). Praha musí intenzivně spolupracovat s orgány Středočeského kraje pro dosažení metropolitních cílů. V současné době se Praha málo chová jako kraj, není sebevědomá a nevystupuje dostatečně aktivně. Strategický plán se může pokusit do určité míry suplovat chybějící společné Zásady územního rozvoje obou krajů. Diskutující dále připomněli, že Praha je nejbohatší město v rámci ČR (což není v Evropě samozřejmostí, jak dokládá příklad Bavorska, kde Mnichov je až na 8. místě). To souvisí mimo jiné i s rozpočtovým určením veřejných prostředků, do budoucna lze očekávat tendence ke změně způsobu přerozdělování daní. Chceme v rámci republiky polycentrický rozvoj, nebo chceme stahovat vše do Prahy? Je současná role Prahy v rámci České republiky adekvátní? Praxe hrozí uspokojení z pozice, ztráta kreativity, neboť v rámci státu zdánlivě nemá s kým soutěžit a získává přitom hodně finančních prostředků bez vynaložení úsilí o jejich získání (Osamu Okamura).

Strategický plán nemůže mít ambice plnit roli vládního programu (Ivan Gabal). Měl by ale definovat středně- a dlouhodobé charakteristiky města, které je třeba posilovat. Praha zažila bouřlivý vývoj posledních 15 let, je třeba začít hledat návrat do přirozené dynamiky vývoje města, stabilizovat vývojové trendy. V časovém horizontu plánu, odpovídajícím jedné lidské generaci, nelze očekávat úplné obrácení vývojových trendů.

Postavení Prahy v Evropě

Pro strategický plán je nezbytná správná řádovostní diferenciacie - identifikovat význam Prahy v souvislostech České republiky a její význam v celoevropském kontextu. Pozici Prahy nedefinuje jen její velikost a kulturní dědictví, ale také polohový potenciál, blízkost rozvojovým pólům západní Evropy (Milan Körner).

Evropské či globální role Prahy nejsou přesně definované (Osamu Okamura). Naproti tomu například Vídeň má jasné ambice a umí je prosazovat. Praha nevysílá o svém budoucím směřování žádné zřetelné signály. Zatímco světová města na přelomu tisíciletí hledala svou image, z Prahy se stala jen turistická destinace (Zdeněk Zavřel). V podvědomí většiny cizinců je stále zafixované klíše z 90. let minulého století: "Praha - město památek, levného piva a levných dívek". Pokud bude chtít hrát Praha určitou roli, musí mít proaktivní strategii (Osamu Okamura). Například Vídeň má svá propagační zastoupení v ostatních městech.

Praha by si neměla budovat pověst monofunkčního sídla, jednodimenzionálního rozvoje (ať už jako město univerzit, památek, kongresů...). Praha vždy byla a bude multifunkční město (Radim Perlín). Je nutné vyvážit převahu turistického průmyslu dalšími funkcemi - například správnými (posílení evropské role přitáhnutím některých z nově vznikajících unijních institucí). Konkurenční výhodou Prahy by měl být příjemný, pohodlný, obytný městský prostor, kvalita života; Praha nemá charakter světové metropole. Centrum města je krásné, ale v jiných částech bylo za posledních 20 let pro příjemné bydlení uděláno jen málo (Jan Sedlák). Praha se také málo zabývá stále významnější skupinou cizinců bydlících ve městě (Vít Masare) - rezidenční atraktivita se neprojevuje jen stahováním obyvatel z regionů ČR, ale také přistěhováním zahraničních osob, které přinášejí inovativní principy. Praha vždy byla stylové město, lídr, který definoval dynamiku dalšího okolí (Ivan Gabal). Praha je velká hlava malého státu (Zdeněk Zavřel).

Nerovnovážený vývoj města

Praha má dvojí sociální nerovnováhu:

- Jednak dochází k odlivu obyvatel do Středočeského kraje, město trpí vylidňováním. Jsou již patrné známky obratu tohoto trendu a snahy návratu obyvatel do městské struktury, ovšem chybí program, jak vytvořit v centrální části podmínky pro běžný kulturní a sociální život.
- Druhou nerovnováhou je rozdílný charakter levého a pravého břehu Vltavy. To lze doložit například výzkumem, který ukázal, že na levém břehu je průměrná výška obyvatel o 3 cm vyšší než na pravém (Ivan Gabal). Soudržnost těchto částí města je třeba posilovat.

Neřešeným problémem je absence přirozených center městských čtvrtí; jsou důležitá pro sebeidentifikaci obyvatel s městskou částí. Zatímco Praha 12 přirozené centrum nemá, Praha 5 či Praha 6 jich mají několik. Jeden z hlavních cílů původního strategického plánu z roku 2000 dokonce zněl "Praha polycentrická", v pozdější aktualizaci byl tento princip ovšem poněkud znejasněn (Jan Kasl). Polycentricita je ovšem závislá na měřítku, řada funkcí je vlastních pouze celoměstskému centru.

Praha jako velkoměsto stahuje sociálně segregované vrstvy z celé republiky. Dochází k sociální exkluzi, která je dlouhodobě neřešenou zátěží. Je otázka, zda chceme plnokrevnou sociální strukturu. V delším časovém horizontu může dojít k etnizování některých profesí a etnizování části města. Tato

hrozba spočívá především v sídlištním pásu (Michal Kohout). Struktura tohoto území stále upadá, ale tak pomalu, že to není vidět. Je to přitom území zasiťované, často s velmi dobrou dopravní obslužností a má velký rozvojový potenciál. Sídlíště je nutné brát jako samostatné téma. Zároveň jsou v Praze zřetelné (a neřešené) gentrifikační trendy. Obecně je nutné vnímat v jednotlivých částech Prahy jejich diverzitu, protože ta může být velkým potenciálem (Tomáš Ctibor). Diverzita v rámci jedné čtvrti je pozitivním faktorem, diverzita levého a pravého břehu je však jevem negativním. Tyto rozdíly řeší řada evropských měst, například Berlín či Londýn (Karel Maier).

Město by mělo mít kulturní, dopravní i další páteře, aby byla udržena jeho kontinuita. Příklad: "tramvaj č. 11 by měla jezdit do Strašnic". Tyto principy jsou součástí kulturního kapitálu. V opačném případě dochází k dezorientaci obyvatel a diskontinuitě v provozu města.

Městu chybí propojení širšího centra a periferie. Absentuje možnost fyzického vystoupení z města do krajiny (Ivana Bursíková). S problematikou již zmiňovaných lokálních center, prostupností a čitelností městské struktury úzce souvisí charakter veřejného prostoru. Skrytý potenciál je v nevyužitých objektech vlastněných municipalitou, v nichž by bylo možné podporovat různé kreativní služby. Obecně je třeba více využít těch fyzických potenciálů, které jsou ve své dnešní podstatě nefunkční.

Doprava

Příkladem toho, jak lze ovlivňovat deficity, je rozvoj pražského metra: oproti původní koncepci výstavby trasy D bylo rozhodnuto o investici v opačné části města, na prodloužení trasy A, čímž došlo k prohloubení úpadku jihovýchodního sektoru (Jan Kasl). V koncepci městské dopravy zaostává zapojení železnice jako rychlého příměstského spojení (Ivan Lejčar).

Celoevropské dopravní koridory Prahu míjejí (ať už se jedná o německo-rakouský koridor, nebo východozápadní spojení Německa a Polska), přitom těžiště v Evropě se posouvá na východ. Jediným potenciálem Prahy je osa Berlín-Praha-Vídeň. Z té můžeme čerpat a podporovat její konkurenceschopnost.

V letecké dopravě mělo pražské letiště ještě relativně nedávno ambici překročit Vídeň, dnes je tomu naopak (Milan Körner). Při vědomí toho, že zanedlouho bude otevřeno nové letiště v Berlíně, nemá Praha šanci na leteckém trhu mezi Vídní, Berlínem a Mnichovem obstát. Existují obavy, že postavením druhé vzletové přistávací dráhy letiště umožní přistávání velkých letadel a stane se tak tranzitním terminálem pro kontinentální lety do Asie, což Praha nebude schopna ve svých strukturách absorbovat (Ivan Gabal).

Zdroje konkurenceschopnosti

Praha v současné době je spíše město vysokých škol než město vzdělání. Nicméně pozice středoevropského lídra v této oblasti dosud není obsazená (Vídeň se jí nestala) a potenciál terciálního vzdělávání je v rámci regionu obrovský. Pražské školy jsou přitom atraktivní i pro studenty ze zahraničí (Slovensko).

Ke vzdělání patří také výzkum (Zdeněk Zavřel). Spojení mezi vzděláním a průmyslem zajišťují kvalifikované síly. Velký podíl dnešního výzkumu v ČR je soustředěno v Praze (Tomáš Ctibor). Z důvodu dotační politiky dochází k finančním prostředkům na nové výzkumné kapacity mimo Prahu. Tímto trendem se město zbavuje potenciálu, mělo by se snažit výzkum udržet a rozvíjet i za cenu vlastních investic či pobídek. Například v Mnichově jsou velké univerzity situovány mimo hranice města, ve vzdálenosti kolem 10 km, která není nepřekonatelná (Milan Körner). Ovšem v případě Prahy je uvnitř stávajících kampusů velké množství rezervních ploch (Radim Perlín). Skoro každá velká městská část má část své vysoké školy a část akademie věd. Tato dislokace spoluvytváří charakter center městských částí. Do budoucna je potřeba realisticky uvažovat provozní náklady výzkumných center. Výzkumná centra přitom nejsou většinou specifický stavební typus, jedná se o kancelářskou budovu, kterou lze vybudovat na komerční bázi (Tomáš Ctibor). Veřejný investor by měl vkládat

peníze do mozků, ne do cihel (Ivan Gabal). S výzkumem také úzce souvisí reindustrializace (Milan Körner).

Praha by také měla mít ucelenou koncepci využití (řešení) brownfieldů včetně velkých nádraží (Dan Merta). Tyto plochy představují dostatečnou územní rezervu pro rozvoj příštích dvaceti let, nejspíše dokonce výrazně přesahují budoucí potřeby. Veřejný sektor se přitom připravil o významný podíl vlivu v těchto územích, přitom pro město je důležité jejich propojení v souvislý městský organismus. Součástí vize konkurenceschopnosti musí být také kultura. Na příkladu Madridu lze dokumentovat vytvoření kulturní osy, výhodné pro turisty i obchod. Instituce lépe spolupracují, jsou schopny pořádat větší akce, nedochází k přetěžování grantového systému. Tyto ambice souvisejí se strategií celostátní koncepce kultury, ovšem Praha na přípravě těchto strategií musí participovat. Účinkuje zde pozitivní vliv centra, rozvoj pražských institucí podporuje a určuje nepřímo i rozvoj v ostatních regionech ČR (Ivan Gabal).

Závěrem

Strategický plán je spojen s vrcholovou politikou. Je důležité, aby byl přijatelný pro různé politické reprezentace, které v příštích 20 letech mohou město řídit, ovšem nesmí být z obavy před nimi myšlenkově vyprázdněný. Nutná je garance politické podpory města, efektivní komunikace s investory jednotlivých rozvojových projektů. Plán musí být zaměřen na pražská specifika, ne na zaměnitelné politické deklaráce (Ivan Gabal). Úsilí o transparentnost a otevřenost by mělo být jednou ze strategických politik města. Opakovaně bylo zdůrazněno, že strategický plán se musí vyvarovat nerealistických projektů, nepodložených marketingovou analýzou. Jako příklad lze uvést program "Praha olympijská", který byl implementován do aktualizace z roku 2008, přestože závěry a diskuze původní strategické koncepce směřovaly proti takové akci. (Jan Kasl).

Strategický plán by neměl jen předkládat vize, jak bude město za 20 let vypadat, ale má definovat, co bude Praha v příštích dvaceti letech v jednotlivých krocích dělat; zároveň si také musíme být vědomi těch činností, kterým je třeba se vyhnout - je třeba správně stanovit K.O. kritéria (Petr Urbánek). Plán má nejen iniciovat rozvoj, ale také sledovat a napravovat upadající trendy (Radim Perlín). Strategie musí obsahovat přehledný plán v několika málo bodech, aby se s ním uměla ztotožnit veřejnost a dovedla kontrolovat jeho naplňování.

Stůl 3: Kreativní město

„Jak se Praha může stát tvůrčí a živoucí metropolí?“

Úkol setkání kulatého stolu ozvučné desky pod názvem Praha – kreativní město byl dvojitý: jednak vymezit pole tohoto tématu v kontextu startující aktualizace/revize strategického plánu hlavního města a dále pokusit se definovat konkrétní kroky, které může Praha pro podporu kultury a kreativity udělat ihned.

Účastníci kulatého stolu se shodli na tom, že Praha nemusí deklarovat, že chce být kreativním městem, už totiž kreativním městem je. Nicméně zatím neumíme s kreativitou zacházet, vytvářet pro ni podmínky a využívat ji. Je proto třeba dále diskutovat s ohledem na strategický rozvoj města, jak kreativní potenciál uchopit, kultivovat a systémově podpořit a následně lépe využívat pro rozvoj Prahy jako celku. Město by mělo podporovat zejména lidský potenciál a to na všech úrovních, od komunitních aktivit po kreativní průmysly (Vít Masare). Město by mělo vytvářet podmínky a prostředí, které podpoří vznik a aktivitu neformálních sítí a skupin obyvatel, podpoří živou společnost. Kreativita není privilegiem umělců. Je třeba vzbudit a rozvíjet kreativitu v každém, aby se kreativita lidí vrátila zpět do města. Kultura musí být součástí hlavních vizí strategického plánu (Igor Kovačević)! Kultura by neměla být jenom součástí image, ale plnohodnotným obsahem města (Boris Redčenkov)

Účastníci se shodli, že kulturní a tvůrčí milieu je v současnosti spíše „uvnitř“, že Praha je zvykově introvertní, nežije ve veřejném prostoru (Josef Pleskot). Aktivita proto nevyzařují dostatečně do veřejného prostoru a nejsou „vidět“. Téma aktivizace veřejného prostoru je tedy pro debatu o rozvoji kreativity zcela zásadní, neboť veřejný prostor je klíčovým médiem pro rozvoj tvůrčí energie Prahy. Dlouhodobým cílem by tedy mělo být, aby dění uvnitř budov „prosakovalo“ do veřejného prostoru a veřejný prostor se stal platformou veřejného kulturního života.

Vnímání kultury a kreativity

Pro účely debaty bylo pole kultura-kreativita vymezeno pracovním takto:

- KREATIVNÍ PRŮMYSLY (architektura, design, reklama)
- KULTURNÍ PRŮMYSLY (film, audiovizie, knihy, videohry)
- KULTURA A UMĚNÍ (institucionalizovaná, podporovaná)
- KULTURNĚ KOMUNITNÍ AKTIVITY + NEFORMÁLNÍ AKTIVITY (lokální kultura vznikající zespoda)
- ŽIVÁ OBČANSKÁ SPOLEČNOST- SÍŤE, PODHOUBÍ
- ŽIVÝ VEŘEJNÝ PROSTOR

Živý veřejný prostor

Veřejný prostor v současnosti vykazuje vysokou bariérovost pro spontánní jednání i pořádání akcí ve veřejném prostoru (Tomáš Cach). Jisté zakletí vězí v pocitu, že veřejný prostor v Praze nikdy nebyl skutečně živý a dění v Praze se odehrává spíše uvnitř (z důvodu povahy města i jeho obyvatel). Veřejný prostor v Praze 19. století byl však tepající a živý, veřejný prostor byl obytným prostorem (Jiří Kotalík). Příčiny současného stavu lze nalézt jednak v dopravě – obsazenosti veřejného prostoru auty, dále v přetrvávajícím spíše represivnímu pojetí veřejného prostoru z hlediska aktivit (legislativa), v neregulaci podnikání, které se přímo váže na veřejný prostor (zejména centrum města)

a nenárokování „vkusu“ (podoba ulic a parteru) a obecného zvykového nezájmu o „společné“, což je neblahým dědictvím minulého režimu.

Co se odehrává mezi budovami je odrazem toho, co se odehrává v budovách. Město může ovlivnit živost poloveřejného prostoru - např. tím, že bude regulovat, co za funkce ve městě bude. Musí mít vizi, co ve městě chce, resp. co tam nechce (Martin Veselý). Praha potřebuje být extrovertnější = žít více ve veřejném prostoru - může pak docházet k přenosu kreativity na další skupiny lidí. Kultura zůstává za dveřmi a měly by zpoza nich vyzařovat - i v bytě v Bohnicích (Radek Vondra)! Je nutné vytvořit příležitosti (a záminky) k tomu žít ve veřejném prostoru (Jiří Kotalík).

Kde sídlí kreativita města? Proměna z okraje do centra?

Výhoda periferie spočívá v tom, že kromě velkého počtu kreativních lidí disponuje i množstvím prostorů (Igor Kovačevič). Kreativita proto mnohem více „doutná“ na periferii. Lidé zvenku půjdou zpátky do centra. Podpora aktivit by proto měla být směřována i do dalších částí města a nejen do historického jádra (Dan Merta). Tyto aktivity přirozeně zpětně ovlivní centrum. Klíčovým úkolem je podchytit a podporovat lokální kulturní manažery, kulturní centra apod. Vhodným počinem mohou být lokální ozvučné desky v jednotlivých MČ (Vít Masare). Je nezbytné, aby magistrát co nejužší spolupracoval s městskými částmi a inspiroval se živými občanskými, kulturními a kreativními obchodními aktivitami v živých městských čtvrtích.

Oživení centra

Historické centrum Prahy není autentické, prezentuje komerční pop-kulturu, centrum je turistickým parkem (Kateřina Bečková), kde Pražané nebydlí a nežijí. Památky by měly být chápány jako živý odkaz a mělo by se s nimi zacházet ofenzivnějším způsobem. Ochrana a rozvoj musí být v rovnováze (Jiří Kotalík). Současná památková ochrana je rigidní a brání impulsům kreativity a inovace. Je třeba propojit kulturní dědictví s moderní architekturou a hledat vhodný mix aktivit pro různé cílové skupiny. Centrum by se mělo zaplňovat institucemi, které ho oživují, ale mělo by obsahovat větší množství funkcí - nemělo by být homogenní. (Praha je v určitém slova smyslu v těžší situaci, než města, ve kterých vznikly devastací během II. světové války „proluky“.) Situaci dále komplikuje velká dlouhodobá nedůvěra občanů k vedení radnice, že zásahy v historickém centru nebudou provedeny vysoce kvalitně a transparentně (Olga Škochová). Nevyužitý potenciál leží ve spolupráci vysokých škol sídlících v centru (a dalších institucí). Bohužel zatím neexistuje dostatečná vzájemná komunikace a společná vize magistrátu a univerzit o tom, jak klíčovou roli univerzity v Praze hrají.

Autenticita kultury v Praze – Praha šampion otevřenosti?

Autenticita pražské kultury a související témata vyvolala poměrně velkou debatu, jak z nutnosti shodnout se na významu pojmu, tak i jeho obsahu. Autenticitu lze vykládat různými způsoby:

- původnost vs. opravdovost (hmotná struktura a děje) k původnosti je nutné něco přidat, aby to bylo opravdové. Pojmy se dají vnímat z pohledu architektonického i kulturního. (Pavla Melková)
- autentické je přirozené x neautentické je umělé, implantované. K přirozenosti patří spontaneita. (Jiří Kotalík)
- autenticita je setkání historie a jejího moderního uchopení. (Ondřej Černý)

Pro pochopení významu autenticity pro Prahu nám může pomoci pohled zvenčí, pohled cizinců návštěvníků i cizinců v Praze žijících: aby Praha byla atraktivní pro cizince, musí fungovat její vlastní kultura - musí být autentická, otevřená vůči návštěvníkům a jinakosti. Autenticita Prahy spočívá mj.

tedy v její v otevřenosti, v tolerantnosti (např. oproti polským městům). ČR bohužel dělá vše pro to, aby zde nebyli cizinci. Praha by proto měla být aktivním diskutérem, který bude prosazovat, abychom byli vůči cizincům otevření. Praha by se mohla stát „šampionem otevřenosti“ (Radek Špicar)

Role Magistrátu HMP

Klíčová je role magistrátu jako ukazatele směru, či inspirace pro místní samosprávy v městských částech v tom, jaké aktivity jsou žádoucí. V městských částech často nejsou podporovány inovativní aktivity neboť místní samosprávy jsou spíše konzervativní a nespolupracují se zkušenými aktéry v dané oblasti.

Na URM existuje mapa, kde jsou vyznačeny pozemky města (Pavla Melková). Nabízí se spolupráce s Odborem evidence a správy majetku. Nutnost určit, k čemu jsou pozemky vhodné. (Kateřina Szentesiová). Kancelář pro veřejný prostor je partnerem k diskusi o veřejném prostoru - v oblasti vyhlášek a legislativy - iniciuje, podporuje (Pavla Melková)

Město málo využívá státní instituce, které ovšem tvoří jeho významnou infrastrukturu – jak pro občany města tak pro turisty. Instituce se málo projevují ve veřejném prostoru, málo „vyzařují“. Problémem těchto institucí je, že jsou samy nereformované. Je proto třeba kultivovat nejen veřejný prostor, ale samotné instituce (jejich modernizace), aby byly otevřeny. (Ondřej Černý)

Konkrétní kroky a návrhy řešení

Přítomní se shodli, že hned lze pracovat na třech věcech, které významně mohou podpořit realizaci kreativity občanů města ve veřejném prostoru a celkovém živějším zabydlení města:

- Zpracovat návrh proměny legislativy pro veřejný prostor, tak aby se významně snížila bariéra pro spontánní i organizované tvůrčí počiny ve městě, které přispívají k jeho atraktivitě.
- Vytvořit přehled magistrátem vlastněných nevyužitých vnitřních prostor (budov) města a zveřejnění tohoto seznamu tak, aby na něj široké spektrum občanů, profesionálů, komunit i firem mohlo tvůrčím způsobem reagovat a nabídnout tak městu představu, jak je využít pro vyšší atraktivitu města.
- Aktivovat jednání magistrátu a Univerzity Karlovy, jejíž studenti významně oživují centrum města (které má jinak sklony k vysídlování normálního života a preferování plochého turistického byznysu), aby za vstřícných podmínek ze strany magistrátu univerzita využila prázdné, a jak se ukazuje, komerčně těžko využitelné historické budovy v centru města na místo toho, aby se kvůli drahým pronájmům v centru města, univerzita stěhovala na okraj Prahy.

Další doporučení a náměty

- Podpora „bezbariérové“ kultury - kultura tvořená odspoda má na cestě příliš byrokratických překážek - viz komerční zábor. Řešením by bylo do magistrátní vyhlášky dodat slovo kulturní, ke slovu sportovní! + mít snadnější přístup k orgánu, který jednoduchou cestou vyřídí moje požadavky - postavené na jasných pravidlech (Vít Masare).
- Praha by se měla věnovat festivalům menšin. (Radek Špicar)
- Veřejný prostor musí být přístupný každému, zejména těm, kteří jsou na tom nejhůř (důchodci, hendikepovaní) → Je Praha město vstřícné vůči těm nejslabším? Jasná vize pro další léta - Praha bezbariérová (Adam Gebrian).